

6.–4. stol. př. n. l.¹

území dnešního Afghánistánu je součástí Achajmenovské říše; oblast představuje spojení Íránu, Střední Asie a Indie.

7.–10. století

Do oblasti proniká islám s arabskými výboji; postupně vytlačuje buddhismus a zoroastrismus. Proces islamizace trvá několik staletí.

19. století

Afghánistán se stává nárazníkovým státem mezi Britským impériem a Ruskou říší (tzv. „Velká hra“). Probíhají anglo-afghánské války.

1978

V Afghánistánu se k moci dostávají komunisté. Jejich cílem je rychle modernizovat zemi, ukončit moc lokálních kmenových a náboženských autorit, zlepšit postavení žen (zrušit nucené sňatky, povolit jim navštěvovat školy), zlepšit zdravotnictví, snížit negramotnost, vyřešit problém velké chudoby. Součástí těchto změn je tažení proti islámu. Reformy jsou zaváděny rychle a násilně, což vyvolává odpor mezi tradiční částí populace zejména nevenkově, ale také mezi liberálnější smýšlejícími lidmi ve městech.

1979–1989

V Afghánistánu propukne povstání proti komunistické diktatuře. Povstalcům se říká mudžáhidové – slovo pochází z arabštiny a označuje muslimského bojovníka (*ten, který bojuje v džihádu*). SSSR v roce 1979 provede invazi na podporu afghánské komunistické vlády. Mudžáhidové jsou podporováni především USA, Pákistánem a Saúdskou Arábií. Afghánistán se stává jedním z hlavních bojišť studené války. Sovětská armáda nedokáže povstání porazit a roku 1989 ze země odchází. Komunistická vláda přežívá ještě několik

¹ Osnova a draft textu byl vygenerován pomocí ChatGPT. Následně jsem jej z velké části přepsal a doplnil.

let bez přímé sovětské vojenské podpory. V roce 1992 se Afghánistán dostává do rukou různých skupin mudžáhidů, kteří následně bojují mezi sebou.

1996–2001

Talibán vzniká jako islamistické hnutí, které slibuje konec občanské války, odstranění moci jednotlivých válečných velitelů a nastolení pořádku podle šarií. Ideologicky v sobě spojuje konzervativní islám a pašunský nacionalismus. Postupně ovládá velkou část země a roku 1996 obsazuje Kábul. Talibán vyhláší Islámský emirát Afghánistán. Zavádí velmi přísnou interpretaci islámu: dívky jsou vyloučeny ze škol, ženy z většiny zaměstnání a veřejného života, omezuje se jejich pohyb a zavádí se přísná pravidla oblékání. Režim používá veřejné tělesné tresty a popravy a omezuje hudbu, film a další formy zábavy.

Talibán poskytuje Usámovi bin Ládinovi a organizaci al-Káida útočiště. Usáma bin Ládín je saúdskoarabský multimilionář, který stojí v čele al-Káidy mezi lety 1988 a 2011. Organizace má kořeny ve válce v Afghánistánu proti Sovětům, přičemž v 90. letech se hlavními nepřáteli stávají USA. Cílem al-Káidy je nastolit v muslimských zemích přísnou vládu islámu, vytlačit z nich vliv Západu a globálně šířit islám. Al-Káida využívá Afghánistán k výcviku a plánování teroristických útoků proti USA a jejich spojencům. 11. září 2001 Al-Káida pod vedením bin Ládina útočí na New York a Washington. USA požadují vydání bin Ládina, ale Talibán odmítá.

2001

USA vyhláší válku proti teroru. Zahajují operaci Trvalá svoboda, v rámci které – spolu se svými spojenci včetně Česka – napadají Afghánistán. Talibán je svržen a vzniká Islámská republika Afghánistán podporovaná Západem. Budují se nové státní instituce, armáda a (ne příliš funkční) demokratický politický systém. Výrazně se rozšiřuje vzdělávání dívek a žen. Talibán však postupně obnovuje ozbrojené povstání a získává kontrolu nad částí země.

2021–současnost

V roce 2021 se z Afghánistánu stahují všechna vojska USA a jejich spojenců. Afghánská vláda a armáda se okamžitě hrouť, Talibán obsazuje Kábul a obnovuje Islámský emirát Afghánistán. Dívky nemohou pokračovat v sekundárním vzdělávání a ženy mají omezený přístup k univerzitám, zaměstnání a veřejnému životu. Režim zároveň posiluje náboženskou kontrolu společnosti a omezuje svobodu médií a projevu.